

Nästäppa, rinit

Rinit är en inflammation av nässlemhinnan som karaktäriseras av ett eller flera av följande symtom: nästäppa, snuva, nysningar och klåda.

Vårdnivå och remiss

Primärvården är första instans.

Vart och när patienten kan remitteras vidare, med förbehåll för gällande SVF-kriterier:

Allergimottagning, medicinkliniken

Behov av hyposensibilisering (barn äldre än 18 år och vuxna)

Barnmottagning - BUMM

- Behov av hyposensibilisering
- Perenn rinit hos barn
- Misstanke om cystisk fibros

Öronmottagning

- Oklar diagnos
- Misstanke om mekaniskt hinder
- Ockluderande näspolypos
- Rhinitis medicamentosa
- Kronisk purulent rinit
- Ozena ("stinknäsa", odör från näsa)
- Misstanke om granulomatös sjukdom (sarcoidos, Wegener...)
- Misstanke om tumör (Se Faktadokument Huvud- och halscancer, handläggning enligt standardiserat vårdförlopp)
- Misstanke om likvorré

Lokala tillämpningar

På Länssjukhuset Ryhov rhinologiska sektion, öron-, näs- och halskliniken, finns resurser för akustisk rinometri och rhinomanometri, lukttest samt pricktest.

Diagnostik och utredning

Typer av rinit

- Allergisk

- Infektiös
- Vasomotorisk
- Vaskulitisk
- Atrofisk
- Kvarvarande främmande kropp
- Nästäppa under graviditet

Vad ska den primära handläggningen omfatta?

- Anamnes: Hereditet, rökning, yrkesanamnes, fritid/hobby, suspekta allergenkällor, årstidsvariation, trauma, medicinering
- Öron-, näs- och halsstatus
- Lungauskultation, eventuellt PEF, allergitestning
- TSH
- Eventuellt CT-sinus, epifarynx
- Eventuellt SR, blodstatus, diff

Vilka differentialdiagnoser finns?

Mekaniska faktorer

- Septumdeviation
- Conchahypertrofi
- Främmande kropp
- Koanal atresi
- Vegetativ adenoid

Granulomatös sjukdom

- Wegeners granulomatos
- Sarkoidos
- Tuberkulos

Tumör

Cystisk fibros

Likvorré

Behandling

Genomgång av patientens läkemedelslista.

Finns det en relation mellan nästäppan - läkemedelsändringar framför allt psykofarmaka och hormonpreparat (i första hand östrogenpreparat).

Säsongsbunden och persisterande allergisk rinit

Lindrig

- Antihistamin per os
- Intranasalt antihistamin
- Avsvällande medel intranasalt och/eller koksaltlösning

Se Riktlinjer från Läkemedelskommittén angående receptfria läkemedel under relaterad information.

Måttlig/svår/persisterande

Som ovanstående samt:

- Koksaltlösning intranasalt (exempelvis nässköljaren Nasaline)
- Nasal steroid (nasal steroid enligt kategori A kan användas under graviditet)
- Kromoglikat
- Preparat innehållande både nasal steroid/antihistamin
- Antileukotrien, för patienter med samtidig astma
- Hyposensibilisering, överväg remiss

Näspolypos

Nasal steroid, eventuellt peroral kort kur.

Vasomotorisk rinit

- Sanering av utlösande agens
- Rökstopp
- Nasal steroid (nasal steroid enligt kategori A kan användas under graviditet)
- Ipratropiumbromid vid rinnsnuva

Rhinitis medicamentosa

Sluta med näsdroppar! Nasala och eventuella perorala steroider kan användas första veckan. Eventuellt remiss till öron-näsa-halsspecialist.

Infektiös rinit

- Akut, virusorsakad: Eventuellt avsvällande
- Akut purulent rinit: Ofta delsymtom vid akut sinuit.
Se Faktadokument Sinuit.
- Kronisk purulent rinit: Bakomliggande mekanisk faktor? Immunologiskt? Ofta svårbehandlat och då remiss till specialist.

Atrofisk rinit

- Kronisk atrofisk rinit (ozena): Typisk odör, önh-specialistfall
- Rhinitis sicca anterior. Irritation och atrofi av locus Kiesselbachi: oljedroppar. Ibland kombinerat med vestibulitis nasi: exempelvis salva Fenazon, antibiotikainnehåll tveksamt.

Remiss till öron-, näs- och halskliniken vid terapiresistent nästäppa skall föregås av CT-sinus.

Uppföljning

Av värde kan vara att pröva behandlingseffekt med byte mellan olika nasala steroider.

Rehabilitering

Se under Behandling.

Långdragen nästäppa innebär att patienten ofta har självmedicinerat sig olämpligt. Har ej sällan en grunduppfattning att kirurgisk behandling är vägen till framgång. I rhinolaboratoriet värderas näsan anatomiskt avseende kirurgiska möjligheter.

Faller dessa ifrån gäller för ansvarig läkare att övertyga patienten om att uthålligt följa de (fåtaliga) behandlingsmetoder som står till buds.

Patientinformation

Se Näspolyper under relaterad information.

Se Nästäppa och snuva under relaterad information.

Se Vasomotorisk rinit under relaterad information.

Mer information

Se Sjukdomar och läkemedel under graviditet och amning under relaterad information.

Se Öron-, näs- och halssjukdomar/Näsans sjukdomar under relaterad information.